

POSTANOWIENIE

6 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Widło

na posiedzeniu niejawnym 6 grudnia 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa K.M. i M.M.
przeciwko Bankowi [...] w W. Oddział w Polsce
o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Banku [...] w W.
Oddział w Polsce
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 27 grudnia 2021 r., I ACa 353/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego Banku [...] w W., Oddział w Polsce na rzecz powodów K.M. i M.M. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego**

(A.G.)

UZASADNIENIE

Pozwany Bank [...] w W., Oddział w Polsce wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 27 grudnia 2021 r., w sprawie o

ustalenie z powództwa K.M. i M.M., zaskarżając ten wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj.: art. 4 ust. 2 oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 65, art. 354, art. 358 § 2, art. 385¹ § 1, art. 385² k.c. oraz art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2439 ze zm., dalej: „pr.bank.”)

Ponadto skarżący powołał się na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne związane z wykładnią art. 69 ust. 3 pr.bank. Nadto wskazał na zagadnienie prawne dotyczące kontroli incydentalnej i skutków prawnych stwierdzonej abuzywności zawartych w umowie klauzul, w tym możliwości odwołania się do stawki referencyjnej WIBOR, w przypadku stwierdzenia abuzywności klauzul indeksacyjnych, a nadto podniósł konieczność wykładni art. 189 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Sformułowanie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opartego na potrzebie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie i na czym rozbieżność ta polega i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Konieczne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej. Określenie

zbiorcze dokonania wykładni szeregu przepisów prawa nie spełnia tego wymogu. Oba te elementy muszą być przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 maja 2020 r., I CSK 380/19).

Należy zauważyć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Sformułowane przez skarżącego zagadnienia prawne nie czynią zadość tym wymaganiom – bowiem nie stanowią obecnie zagadnień nowych. Wskazane w skardze przepisy były – w powołanym w skardze kontekście i zakresie – w ostatnim czasie przedmiotem wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego. Stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień, w których możliwość ustalania kursu walut (a zatem również wysokości świadczeń) zależy od arbitralnej decyzji jednej ze stron, jest już ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. następujące wyroki: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18; z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 28 września 2021 r., I CSKP 74/21, z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1541/22, postanowienia SN z 29 marca 2023 r., I CSK 3031/22, z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 3374/22, z 29 sierpnia 2023 r., I CSK 4338/22).

Jeżeli chodzi o skutki stwierdzonej abuzywności, to jak wynika z orzecznictwa sądów polskich, Sądu Najwyższego oraz dorobku orzeczniczego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (np.: wyrok TSUE z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, Dziubak; wyrok SN z 29 października 2019 r., IV CSK 308/18; wyrok SN z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18) w razie sporu o ważność umowy kredytu bankowego denominowanego (indeksowanego) do obcej waluty, w której treści znajduje się niedozwolona klauzula konsumencka dotycząca sposobu tej denominacji, rozpatrzyć należy kilka możliwości rozstrzygnięcia. Pierwsza, to stwierdzenie nieważności umowy, która bez klauzuli niedozwolonej nie może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, zwłaszcza ze względu na brak (odpadnięcie) któregoś z koniecznych składników (*essentialia negotii*) umowy nazwanej kredytu bankowego. Druga to przyjęcie, że umowa jest ważna, ale w miejsce bezskutecznych postanowień waloryzacyjnych nie wchodzi żadne dodatkowe postanowienie. Trzecia, to przyjęcie, że umowa jest ważna i jej uzupełnienie przez sąd przez wprowadzenie w miejsce niedozwolonych klauzul innego mechanizmu waloryzacji. Obecnie przyjmuje się za wiodącą pierwszą z zaprezentowanych powyżej możliwości (zob. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, a także wyroki Sądu Najwyższego: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17, z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1541/22, postanowienia Sądu Najwyższego z 29 marca 2023 r., I CSK 3031/22, z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 3374/22).

Abuzywności poszczególnych klauzul zawartych w umowie kredytu nie wyeliminowało wprowadzenie w 2011 r. ust. 3 do art. 69 ustawy – Prawo bankowe, w wyniku czego kredytobiorcy uzyskali w ramach umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska możliwość dokonywania spłat rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w walucie obcej. Możliwość spłacania na przyszłość (od wejścia w życie nowelizacji), nie eliminuje wadliwości abuzywnych klauzul umownych ocenianych według stanu na datę zawarcia umowy.

Wyeliminowanie abuzywnych klauzul przeliczeniowych nie prowadzi do utrzymania w mocy kredytu indeksowanego kursem CHF jako kredytu złotowego

oprocentowanego według stawki LIBOR. Brak także podstaw do zastąpienia stawki oprocentowania LIBOR stawką WIBOR (wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22).

Jeżeli chodzi o wykładnię art. 189 k.p.c., to orzecznictwo dopuszcza przyjęcie, iż interes prawny w ustaleniu stosunku prawnego lub prawa może także istnieć mimo możliwości dochodzenia świadczenia, jeżeli ze spornego stosunku prawnego wynikają jeszcze dalsze skutki, których dochodzenie w drodze powództwa o świadczenie nie jest możliwe lub nie jest na razie aktualne (zob. wyrok SN z 11 września 1953 r., 1 C 581/53, OSN 1954, Nr 3, poz. 65; orzeczenie SN z 9 sierpnia 1960 r., 1 CR 642/59, OSN 1961, Nr 4, poz. 110). Powództwo o ustalenie z art. 189 k.p.c. jest bez wątpienia dopuszczalne, gdy w szczególności, rozstrzyga ono wątpliwości odnośnie do istnienia węzła obligacyjnego w postaci umowy kredytowej pomiędzy stronami.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania orzekając o kosztach zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

(A.G.)

[ał]